

Asia: VN/8392/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

2 a § Maksun periminen / Uttag av avgif

Vähävaraiset vanhukset saattavat velkaantua korkeiden asiakasmaksujen vuoksi. Talousvaikeuksien neuvonta- ja ohjauspalveluita tulee olla tarjolla ja helposti saatavilla jo mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Mikäli kunnat huomioivat asiakkaan taloudellisen tilanteen esimerkiksi kohtuullistamalla palveluista perittävää maksua samalla, kun vanhoille ihmisille laaditaan palvelusuunnitelmaa, varmistetaan samalla tärkeiden ja tarpeellisten palvelujen aito saaminen. Tarvittavat palvelut saattavat jäädä kokonaan hankkimatta, jos asiakkaalla ei ole siihen taloudellisesti mahdollisuuksia. Asiakasmaksujen kohtuullistaminen riittävän aikaisessa vaiheessa ehkäisee myös velkakierteen syntymistä. Kuntien ja sairaanhoitopiirien tulisi jatkossa aina hoitaa itse laskutuksen lisäksi myös perintä. Vanhojen ihmisten osalta ulosottoihin johtaneet tapaukset ovat lisääntyneet ja perintätoimistojen kustannukset ovat osin huomattavan suuria suhteessa laskujen summaan. Maksujen perimisen monimutkaisuus ja siitä aiheutuvat kustannukset on pidettävä kohtuullisella tasolla, myös silloin kun puolison tulot huomioitavana. Em. kustannukset eivät saa osaltaan nostaa palvelu- ja hoitomaksuja. On hyvä asia, että asiakasmaksujen keskimääräinen kustannus määritellään valtakunnallisesti. Laskuissa tulee selkeästi eritellä, mistä palveluista ja toiminnoista lasku koostuu.

2 b § Päätös maksukyvyn mukaan määräytyvästä maksusta / Beslut om avgift som bestäms enligt betalningsförmågan

-

3 § Käyttämättä jätetystä palvelusta perittävä maksu / Avgift för oanvänd service

-

5 § Maksuttomat terveysterveyst / Avgiftsfria hälsovårdstjänster

VALLI ry kannattaa maksuttomia hoitajavastaanottokäyntejä sekä maksuttomia avosairaanhoidon lääkäripalveluja. Näin ollen vähävaraisten vanhojen ihmisten ei tarvitse niin usein tehdä valintaa

siitä, meneekö hoitajan vastaanottokäynnille vai käyttääkö käyntimaksun johonkin muuhun välttämättömyystarpeeseen.

6 a § Maksukatto / Avgiftstak

VALLI ry:n mukaan olisi selkeintä saada yksi yhteinen maksukatto, jossa on mukana matkat, palvelut ja lääkemaksut. On hyvä asia, että maksukattoon sisällytettävien palvelujen määrää laajennetaan. Maksukatto-järjestelmän tulisi osaltaan tukea kotona asumista, tästä syystä myös kotikuntoutuksen ymv. toimintakyvyn ylläpidon kustannukset olisi hyvä sisällyttää maksukattoon.

Maksujen seurantarjestelmän tulisi toimia esimerkiksi kunnan toimesta ilman, että asiakkaan tarvitsee itse huolehtia maksukaton täyttymistä. Kalenterivuoden vaihtumisen ei tarvitse olla maksukattolaskemisen nollaaja, vaan seuranta voisi olla aina viimeisen 12 kalenterikuukauden osalta.

7 b § Palvelun pitkäaikaisuus / Servicens långvariga karaktär

-

7 c § Pitkäaikaisen tehostetun palveluasumisen, pitkäaikaisen perhehoidon ja pitkäaikaisen laitoshoidon maksu / Avgift för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och långvarig sluten vård

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto Valli ry pitää myönteisenä, että tehostetun palveluasumisen asumisen maksut rinnastetaan lakiesityksessä pitkälti laitoshoidon maksuihin.

Vanhojen ihmisten kannalta yksi keskeisiä ongelmia on, että eri asumispalvelujen maksujen vertailu on asiakkaalle lähes mahdotonta. Palvelutuottajilla on monia perusmaksujen päälle erikseen hinnoiteltuja taksoja. Nämä erikseen hinnoiteltavat maksut myös kohoavat, kun palvelutarve kasvaa. Tämä tekee palvelujen hintavertailun asiakkaalle käytännössä mahdottomaksi. VALLI ry pitää asiakkaiden kannalta tärkeänä, että eri asumis- ja palvelumuotojen kustannuksista asiakkaalle on saatavilla helppotajuista ja vertailukelpoista tietoa. Sen lisäksi, että kunnat ja yksityiset palveluntuottajat voivat hinnoitella ympärivuorokautisen palveluasumisen maksuja omalla päätöksellään, ne käyttävät asumispalveluissa myös termistöä, joka ei ole keskenään vertailukelpoinen.

Lakiesityksessä esitetään asiakkaalle käyttövaraksi 165 € kuussa. Tätä summaa VALLI ry pitää aivan riittämättömänä. Varsinkin, jos asiakkaan on tällä rahalla maksettava itse muista lyhytaikaisista hoitajaksoista, esim. sairaalakäynnit sekä muut palvelut ja henkilökohtaiset tarvikkeet (hygieniä esim).

Valli ry pitää keskeisenä, että lakiesityksessä tarkennetaan, mitä ympärivuorokautisen palveluasumisen maksut käytännössä pitävät sisällään. Vanhojen ihmisten kannalta on välttämätöntä, että asiakkaan saatavilla on ymmärrettävää ja helppotajuista tietoa siitä, mitä kaikkea palvelun hinta pitää sisällään.

10 b § Pitkäaikaisesta tehostetusta palveluasumisesta, pitkäaikaisesta perhehoidosta ja pitkäaikaisesta laitoshoidosta perittävän maksun perusteena olevat tulot / Inkomster som utgör grund för avgiften för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och för långvarig sluten vård

-

10 c § Tuloista tehtävät vähennykset pitkäaikaisessa tehostetussa palveluasumisessa, pitkäaikaisessa perhehoidossa ja pitkäaikaisessa laitoshoidossa / Avdrag från inkomsterna för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och långvarig sluten vård

VALLI ry näkee hyvänä, että kotona annettavien palvelujen sekä pitkäaikaisista asumispalveluista perittävät maksut määriteltäisiin laissa.

Lakiesityksessä tulo rajoja ei olla korottamassa. Tämä olisi kuitenkin välttämätöntä, jotta pienituloiset, palveluja tarvitsevat vanhat ihmiset voisivat aidosti tarvitsemiansa palveluja myös käyttää. Kotipalveluja tarvitsevat vanhat ihmiset asiakkaat tarvitsevat usein kotipalvelujen lisäksi myös muita palveluja ja lääkkeitä. Osa vanhoista ihmisistä joutuu lainottamaan osan ostoistaan, ja he joutuvat tekemään arjessa kovia valintoja (lääkkeet, ruoka vai kuntoutus).

VALLI ry:n saaman tiedon mukaan kotipalvelumaksujen ulosotot ovat lisääntyneet, vuonna 2019 niitä oli yli 6000.

10 d § Tuloista tehtävät erityiset vähennykset pitkäaikaisessa tehostetussa palveluasumisessa ja pitkäaikaisessa perhehoidossa / Särskilda avdrag från inkomsterna för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg och långvarig familjevård

-

10 e § Jatkuvasta ja säännöllisestä kotona annettavasta palvelusta sekä pitkäaikaisesta asumispalvelusta perittävä maksu / Avgift för fortlöpande och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice

-

10 f § Jatkuvasta ja säännöllisestä kotona annettavasta palvelusta sekä pitkäaikaisesta asumispalvelusta perittävän maksun perusteena olevat tulot / Inkomster som utgör grund för avgiften för fortlöpande och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice

-

10 g § Tuloista tehtävät vähennykset jatkuvassa ja säännöllisessä kotona annettavassa palvelussa sekä pitkäaikaisessa asumispalvelussa / Avdrag från inkomsterna för fortgående och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice

-

10 h § Tukipalvelut ja asumispalveluun liittyvät palvelut / Stödtjänster och tjänster i samband med boendeservice

VALLI ry:n mielestä asumispalvelujen sekä palveluasumisen maksuja on selkiytettävä. Myös tukipalvelujen osalta on viimeistään laskussa esitettävä riittävän selkeästi, mistä eri palvelusta/käynneistä maksuosuus muodostuu. Lisäksi laskussa on oltava selkeästi yhteystiedot, puhelinnumero, josta asiakas saa tarvittaessa lisätietoa laskustaan. Pelkkä sähköpostiosoite ei ole riittävä informaation yhteystieto.

Asumispalveluiden osalta tulisi valtakunnallisesti termistön olla yhteinen. Kaikkien toimijoiden tulisi ymmärtää mahdollisimman yhtenevästi, millaisesta asumispalvelusta on kyse. Tällä hetkellä termistö on kirjavaa, myös sisällöt. Tämä ei helpota asiakkaan asemaa palveluverkostossa. Myös kaupunkien sisällä sopimuksen sisältöä ja vastuunjakotaulukkoa saatetaan tulkita eri tavoin.

Kilpailuttamista koskevien palvelujen osalta on keskeistä, että tilaajalla on riittävän hyvä hankintaosaaminen. Tällä varmistetaan osaltaan se, että palvelun sisältö on aukottomasti avattu, ja kaikki palveluntuottajat tulkitsevat sisällöt samalla tavalla. Näin voimme paremmin varmistaa sen, että palveluiden sisällöt ovat yhdenvertaisia/ tasalaatuisia tuottajasta riippumatta. Tämä hyvin toteutettu prosessi palvelee myös asiakasta.

10 i § Laskennallinen metsätulo / Kalkylerad inkomst av skog

-

10 j § Maksun määrääminen ja tarkistaminen / Bestämmande och justering av avgift

-

10 k § Palvelun keskeytyksen vaikutus asiakasmaksuun / Hur avbrott i servicen påverkar klientavgiften

-

11 § Maksun alentaminen ja perimättä jättäminen / Nedsättning och eftergift av avgift

-

13 § Muulta kuin Suomessa asuvalta perittävä maksu / Avgift av dem som inte är bosatta i Finland

-

14 § Tulojen, korvausten tai saamisten periminen kunnalle tai kuntayhtymälle / Uppbärande av inkomster, ersättningar eller fordringar till kommunen eller samkommunen

-

14 a § Viranomaisten tiedonsaantioikeus / Myndigheternas rätt att få upplysningar

-

15 § Muutoksenhaku / Ändringssökande

-

Voimaantulo (alustava voimaantuloajankohta 1.1.2021) Ikraftträdande

-

Dufva Virpi
Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry